

פסחים ה

שאלה: חמץ משש שעות ולמעלה אסור מנלן?

תשובה 1: אמר אביי: תרי קראי כתיבי, כתיב: "**שבעת ימים שאור לא ימצא בפתים**",
וכתיב: "**אך כיום הראשון תשפיתו שאור מפתים**". הא כיצד? לרבות ארבעה עשר לביעור.
ניסיון לדחות: ואימא לרבות לילי חמשה עשר לביעור, דסלקא דעתך אמינא: "**ימים**"
כתיב, ימים - אין, לילות - לא, קא משמע לן אפילו לילות!

תירוץ: ההוא לא איצטריכא ליה, דהא איתקש השבתת שאור לאכילת חמץ, ואכילת
חמץ לאכילת מצה.

שבעת ימים שאור לא ימצא בפתים

דכתיב:

כי לא אכל מחמץ ונכותה".

לא מחמץ לא תאכלו

דכתיב:

כל מושפתיכם תאכלו מצות

3. וכתיב **כערב תאכלו מצות** - יש איסור אכילת חמץ גם בלילה - ולא צריך פסוק אחר

1. השבתת שאור

לאכילת חמץ

2. ואכילת חמץ

לאכילת מצה

קושי על אביי: ואימא לרבות ליל ארבעה עשר לביעור?

תירוץ: כיום כתיב - אך כיום הראשון תשפיתו

עוד קושי: ואימא מצפרא!

תירוץ: אך - חלק.

שני מקורות אחרים ש**ראשון**=ארבעה עשר בנסין ולא היום הראשון של פסח (ט"ו)

1. בי רבי ישמעאל תנא: **מצינו ארבעה עשר שנקרא ראשון, שנאמר: כראשון כארבעה עשר יום ארבעה.**

2. רב נחמן בר יצחק אמר: **ראשון** - דמעיקרא משמע, דאמר קרא: "**הראשון אפי תרבי**".
קושי על רב נחמן בר יצחק: אלא מעתה, "**ואקחתם לכם כיום הראשון**", הכי נמי ראשון
דמעיקרא משמע?

תירוץ 1: שאני התם, דכתיב: **ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים**, מה שביעי -
שביעי לחג, אף **ראשון** - ראשון לחג.

קושי: הכא נמי כתיב: אך כיום הראשון תשפיתו שבעת ימים מצות תאכלו!!

תירוץ: אם כן, נכתוב קרא **ראשון**, **הראשון** למה ליי? שמע מינה לכדאמרן.

קושי: אי הכי התם נמי (לולב), **הראשון** למה ליי?

עוד קושי: ותו, התם דכתיב: **כיום הראשון שבתו וכיום השמיני שבתו**,
אימר **ראשון** דמעיקרא משמע?

תירוץ: שאני התם דאמר קרא: **וכיום השמיני שבתו**, מה שמיני -

שמיני דחג, אף **ראשון** - ראשון דחג.

הראשון למה ליי? למעוטי חולו של מועד.

קושי: חולו של מועד מ**ראשון** ו**שמיני** נפקא!

תירוץ: איצטריך: סלקא דעתך אמינא, הואיל דכתב רחמנא:

וכיום השמיני, וי"ו מוסיף על ענין ראשון, דאפילו בחולו של
מועד, קא משמע לן.

קושי: ולא לכתוב רחמנא לא וי"ו ולא ה"א!!

עוד קושי: ותו, התם (לגבי פסח) דכתיב: **כיום הראשון**

מקרא קדש יהיה לכם... כיום השביעי מקרא קדש -

ראשון דמעיקרא משמע!?

תירוץ 2: אלא, הני שלשה "ראשון" מיבעי ליה לכדתני דבי רבי ישמעאל.
דתנא דבי רבי ישמעאל:

בשכר שלשה "ראשון", זכו לשלשה "ראשון":

להכרית זרעו של עשו	ויצא הראשון אגמוני לכו כאגרת עער
ולבנין בית המקדש	כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדש
ולשמו של משיח	ראשון צ'צ'ון הנה הנה

תשובה 2: רבא אמר, מהכא: **צא תשחט ע** חמץ דא - לא תשחט הפסח ועדין חמץ קיים.
קושטי: ואימא: כל חד וחד כי שחיט!

תירוץ: זמן שחיטה אמר רחמנא.

חיזוק לרבא (וגם לאביי): תניא נמי הכי:

אך כיון הראשון תשחטו שאר מפתים - מערב יום טוב. או אינו אלא ביום טוב עצמו?

רבי ישמעאל	רבי עקיבא	רבי יוסי
צא תשחט ע חמץ דא כהני - לא תשחט את הפסח ועדיין חמץ קיים	אינו צריך, הרי הוא אומר: אך כיון הראשון תשחטו שאר מפתים, וכתיב: ל מלאכה צא יעשה, ומצינו להבערה שהיא אב מלאכה	אינו צריך, הרי הוא אומר: אך כיון הראשון תשחטו שאר מפתים - מערב יום טוב. או אינו אלא ביום טוב - תלמוד לומר אך, חלק הסבר דברי ר' יוסי: ואי ביום טוב עצמו, מי שרי? הא איתקש השבתת שאור לאכילת חמץ, ואכילת חמץ לאכילת מצה!

התייחסות לדברי הברייתא: אמר רבא: שמע מינה מדברי עקיבא תלת.

- שמע מינה: אין ביעור חמץ אלא שריפה
- ושמע מינה: הבערה לחלק יצאת
- ושמע מינה: לא אמרינן הואיל והותרה הבערה לצורך - הותרה נמי שלא לצורך.

תנו רבנן: **ס**פעת ימים שאר צא מצינו כפתיים. מה תלמוד לומר? והלא כבר נאמר: **צא יראה צ**
שאר נוצא יראה צ חמץ ככל זבאץ!

לפי שנאמר: צא יראה צ שאר - שלך אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה. יכול יטמין ויקבל פקדונות מן הגוי - תלמוד לומר צא מצינו
אין לי אלא בגוי שלא כיבשתו, ואין שרוי עמך בחצר. גוי שכיבשתו, ושרוי עמך בחצר מניין? תלמוד לומר: צא מצינו כפתיים
אין לי אלא שבכתיבם. בבורות בשיחין ובמערות מניין? תלמוד לומר ככל זבאץ
ועדיין אני אומר: בבתי עובר משום כל יראה וכל ימצא וכל יטמין וכל יקבל פקדונות מן הגוי. בגבולין - שלך אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה. מניין ליתן את האמור של זה בזה ושל זה בזה? תלמוד לומר: שאר שאור לגזירה שוה . נאמר שאור בבתיים: שאר צא מצינו כפתיים , ונאמר שאר בגבולין: צא יראה צ שאר. מה שאור האמור בבתיים - עובר משום כל יראה וכל ימצא ובל יטמין וכל יקבל פקדונות מן הגויים, אף שאור האמור בגבולין - עובר משום כל יראה וכל ימצא ובל יטמין וכל יקבל פקדונות מן הגויים
ומה שאור האמור בגבולין - שלך אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה, אף שאור האמור בבתיים - שלך אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה

הסבר דברי הברייתא: אמר מר: אין לי אלא בגוי שלא כיבשתו, ואין שרוי עמך בחצר. גוי שכיבשתו,
ושרוי עמך בחצר מניין? תלמוד לומר: **צא מצינו כפתיים**
קושטי: כלפי לייא!

תירוץ 1: אמר אביי: איפוך.

תירוץ 2: רבא אמר: לעולם לא תיפוך, וארישא קאי: שלך אי אתה רואה, אבל אתה רואה של
אחרים ושל גבוה. אין לי אלא בגוי שלא כיבשתו, ואין שרוי עמך בחצר. גוי שכיבשתו, ושרוי עמך
בחצר מניין? תלמוד לומר: **צא מצינו כפתיים**

קושטי: והאי תנא מיהדר אהיתירא, ונסיב לה קרא לאיסורא?!

תירוץ: משום שנאמר "צ"ק" "צ"ק" תרי זימני.

שמות יג:ז

מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך

דברים טז:ד

ולא יראה לך שאר בכלגבלך שבעת ימים ולא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב ביום הראשון לבקר

הסבר המשך הברייתא : אמר מר : **יכול יטמין ויקבל פקדונות מן הגוים, תלמוד לומר: יטא. יטא.**

קושי : הא אמרת רישא : **שלך אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה!**

תירוץ : לא קשיא : הא - דקביל עליה אחריות, הא - דלא קביל עליה אחריות.

חיזוק : כי הא דאמר להו רבא לבני מחוזה : בעירו חמירא דבני חילא מבתייכו. כיון

דאילו מיגנב ואילו מיתביד ברשותייכו קאי ובעיתו לשלומי - כדילכון דמי, ואסור.

מאתר הדרן והרבנית מישל כהן פרבר

• hadran.org.il •